

Serebrovasküler Hastalıklarda Evde Bakım

Dr. Öğr. Gör. Fatma İltuş

7.1. Serebrovasküler Hastalık Tanımı

Beyni besleyen damarlarda gelişen patolojik sorunlar nedeniyle beyin bazı bölgelerinin iskemi veya kanama (hemoraji) sonucu hasar gördüğü hastalıklar “serebrovasküler hastalıklar (SVH)” olarak tanımlanır (Tülek 2013). Serebrovasküler hastalıklar sonucu görülen klinik tablolar “inme” olarak adlandırılır, kalp krizi benzeri acil bir durum olduğunu belirtmek için “beyin krizi” terimi de kullanılmaktadır (Karadakovan 2017).

İskemik inme, serebral, spinal veya retinal infarkt sonucu gelişen fokal nörolojik işlev bozukluğudur. Geçici iskemik atak (GİA), serebral iskemi semptomlarının 24 saatin altında sürdüğü fakat görüntülemeye infarktın kanıtlanamadığı durumları tanımlamaktadır. Sessiz infarkt ise görüntüleme veya nöropatolojik olarak serebral infarkt bulunmasına rağmen, bu infarkta bağlı gelişen akut bir nörolojik işlev bozukluğunun görülmemesidir. Serebral venöz tromboz; kortikal venlerin tıkanması sonucu oluşan venöz staz doku iskemisi ve infarkt sonucu gelişen parankimal veya subaraknoid kanama, ödem veya kafa içi basınç artışına neden olabilir (Uzuner ve ark. 2015).

Hemorajik inme, travma dışı nedenlere bağlı vasküler bir olay sonucunda gelişen intraserebral, subaraknoid ve intraventriküler kanamaların yol açtığı serebral hasardır. İntraserebral kanama (İSK), travma dışı nedenlerle beyin parankimi ve ventriküler sistemde oluşan kanamalardır. Subaraknoid kanama (SAK), subaraknoid aralığa kanama; subaraknoid kanamaya bağlı inme ise spontan SAK sonucu hızla gelişen nörolojik fonksiyon bozukluğu belirtileri ve/veya baş ağrısı olarak tanımlanır. Sessiz intraserebral kanama, travma dışı nedenlerle intrakraniyal alanda gelişen, nörolojik bulgu vermeyen fokal kronik mikro-kanamalardır. Hemorajik transformasyon, iskemik inme sonrası spontan veya tedaviye bağlı olarak minör veya majör boyutta hemoraji gelişmesidir (Uzuner ve ark. 2015).

Kaynaklar

1. Açıksöz S, Erkal İlhan S. Hareketlilikte Bozulma. İçinde Hemşirelik Tanıları Girişimleri Sonuçları.Ed. Erkal İlhan S, Ançel G, Hakverdi Yönt G. Alter Yayıncılık, Ankara, 2017. S:318-326.
2. Adams HPJ, Bendixen BH, Kappelle LJ, Biller J, Love BB, Gordon DL, Marsh EE. Classification of subtype of acute ischemic stroke- TOAST Classification. Stroke, 1993;24(1):35-41.
3. Akdemir N, Birol L. İç hastalıkları ve hemşirelik bakımı. 2011. Baskı Sistem Ofset Ankara.
4. Aksu Yıldırım S. İnme Rehabilitasyonunda Motor Öğrenme. İçinde İnme Sonrası Fizyoterapi Ve Rehabilitasyon. Ed. Karaduman AA, Aksu Yıldırım S, Tunca Yılmaz Ö. Hipokrat Kitabevi, 2016, Ankara. s:113-124.
5. Aşiret GD, Kapucu S. İnmeli bireylere bakım veren hasta yakınlarının bakım yükü. Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi 2012;14(2):73-80.
6. Australian Clinical Guidelines for Stroke Management were approved by the National Health and Medical Research Council (NHMRC) 2018. Erişim tarihi: 21.07.2019 Erişim adresi: <https://informme.org.au/Guidelines/Clinical-Guidelines-for-Stroke-Management>
7. Bakar M, Özdağ MF, Melek İ, Uludüz M, Tekgöl-Uzuner G, Aramağan O, Özgen M, Turgut N, Göksan B, Kutluk K, Uzuner N. İnme Sonrası: Türk Beyin Damar Hastalıkları Derneği İnme Tanı Ve Tedavi Kılavuzu – 2015 Türk Beyin Damar Hastalıkları Dergisi 2015; 21(3): 169-179 doi: 10.5505/tbdhd.2015.65487
8. Benjamin EJ, Virani SS, Callaway CW, Chamberlain AM,Chang AR,Cheng S, et al. Heart Disease and Stroke Statistics—2018 Update: A Report From the American Heart Association Circulation. 2018;137:e67–e492. DOI: 10.1161/CIR.0000000000000558
9. Bilen Ş, Yön Mİ. Depresyon ve inme. Türkiye Klinikleri J Neurol-Special Topics 2014;7(4):102-4.
10. Birinci Ş, Ülgü MM, Başara B, Soyututan-Çağlar İ, Aygün A, Özdemir TA, ve ark. T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2017, Sağlık Bakanlığı Yayınları 2018. Erişim tarihi: 21.07.2019 Erişim adresi: https://www.tuseb.gov.tr/enstitu/tacese/yuklemeler/saglik_istatistikleri_yilligi_2017.pdf
11. Boyraz S. İnmede akut dönem bakımı ve komplikasyonların önlenmesi. Türkiye Klinikleri J Intern Med Nurs-Special Topics 2015;l(1):13-21.
12. Centers for Disease Control and Prevention (CDC) Web Site . National Center for Health Statistics 2017. Cerebrovascular disease or stroke. Erişim tarihi: 21.07.2019 Erişim adresi: <https://www.cdc.gov/nchs/fastats/stroke.htm>
13. Çayır Y. Birinci basamakta evde sağlık hizmetleri: Neler yapabiliriz? Dicle Med J 2013; 40 (2): 340-344.
14. Dursun H. Yaşlanma sürecinde demans ve egzersiz uygulamaları. İçinde demanslı yıllara yaşam katan aktiviteler. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yayınları. İstanbul, 2009. s:103-110.

15. Erol Sultanoğlu Z. Demanslı yaşlı ve mimari. İçinde demanslı yıllara yaşam katan aktivitelere 2009 147-75.
16. Fındık ÜY. İnkontinans. İçinde İç Hastalıkları Hemşireliği Ed. Durna Z. Akademi Yayıncılık, 2013, İstanbul, 597-611.
17. Herdman TH, Kamitsuru S. NANDA International Nursing Diagnoses Definitions and Classification 2018-2020, Eleventh Edition, Thieme Publishers, New York, 2017.
18. Horasan E. Beslenme uygulamaları. İçinde İç Hastalıkları Hemşireliği Ed. Durna Z. Akademi Yayıncılık, 2013, İstanbul, 561-570.
19. Ihle-Hansen H, Thommessen B, Wyller TB, Engedal K, Fure B. Risk factors for and incidence of subtypes of ischemic stroke. Functional Neurology 2012; 27(1): 35-40.
20. İlhan B, Karakuş B, Aslan D, Dülgeroğlu D, Erdil F, Çalagan F, Bilgili N, Ersoy V. Evde Bakım Hizmetleri ile İlgili Sağlık Emek ve Meslek Örgütlerinin Görüş ve Yaklaşımları. Türk Tabipleri Birliği Yayınları. 2016, Ankara .
21. İnci FH, Bayık Temel A. İnme Hastaya Bakım Veren Aile Bireylerinin Gereksinimleri: Sistemik İnceleme. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi 2016, 3(3), 28-43.
22. Kapucu S, Kutlu Türkan S, Fesci H. Yatağa bağımlı inme hastalarına bakım veren hasta yakınlarının yaşadıkları güçlükler. Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi 2009;17-31.
23. Kapucu S, Kutlu Türkan S, Fesci H. Yatağa bağımlı inme hastalarına bakım veren hasta yakınlarının yaşadıkları güçlükler. Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi 2009;17-31.
24. Karaca Umay E, Gürçay E, Bahçeci K, Öztürk E, Yılmaz V, Gündoğdu İ, et al. Validity and reliability of Turkish version of the gugging swallowing screen test in the early period of hemispheric stroke. Neurol Sci Neurophysiol 2018; 35: 6-13.
25. Karadakovan A. Sinir sistemi hastalıkları ve hemşirelik bakımı. Saray Tıp Kitabevleri, 1993, İzmir, 54-61.
26. Karadakovan A. Sinir sistemi hastalıkları. İçinde: Dahili ve Cerrahi Hastalıklarda Bakım. Üçüncü Baskı. Ankara: Akademisyen Kitabevi, 2017.
27. Karadakovan A. Yaşlı sağlığı ve bakım. Akademisyen Tıp Kitabevi, Ankara, 2014. S:328-334.
28. Karan MA, Bahat Öztürk G. Demanslı yaşlılar ile hobi aktiviteleri. İçinde demanslı yıllara yaşam katan aktiviteler 2009 193- 208
29. Kernan WN, Ovbiagele B, Black HR, Bravata DM, Chimowitz MI, Ezekowitz MD, et.al. Guidelines for the prevention of stroke in patients with stroke or transient ischemic attack: A guideline for healthcare professionals from the American Heart Association/American Stroke Association. Stroke, 2014;45:2160-236.
30. Kısabay A, Güler A, Özakgöl A, Kutluk K. İnmede yaşam kalitesi ve ölçümü. Türk Nöroloji Dergisi Özel Sayı 2014;20:29-33.

31. Kozan Ö, Görenek B, Kutluk K, Diz Küçükaya R, Özdemir M, Tükek T. AF'ye bağlı inmeden korumada antikoagülasyon: Sık sorulan sorulara multidisipliner yanıtlar uzlaşı raporu. 2013
32. Kuz A, Erdoğan SN. Egzersiz ve sportif aktiviteler. İçinde demanslı yıllara yaşam katan aktiviteler 2009 111-144.
33. Küçükdeveci AA. Rehabilitasyonda Yaşam Kalitesi. Turk J Phys Med Rehab 2005;51(Supl B):B23-B29.
34. Memiş S, Tülek Z. İnmeli bireylerde görülen konuşma bozukluklarında hemşirenin rolü. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi 2004;8(1):53-61.
35. Mercan S, Enç N. Varfarin kullanan bireylerin eğitim gereksinimleri. Türk Kardiyoloji Derneği Kardiyovasküler Hemşirelik Dergisi 2011;2(2):12-17 Erişim tarihi:15.02.2016 Erişim: <http://khd.tkd.org.tr/jvi.aspx?pdire=kvhd&plng=tur&un=KVHD-58066>
36. Midi İ, Afşar N. İnme risk faktörleri. Klinik Gelişim Dergisi 2010;1;1-14.
37. Mohan KM, Wolfe CD, Rudd AG, Heuschmann PU, Kolominsky-Rabas PL, Grieve AP. Risk and cumulative risk of stroke recurrence: a systematic review and meta-analysis. Stroke. 2011;42:1489–1494. doi: 10.1161/STROKEAHA.110.602615.
38. Olgun N. Yaşlı değerlendirilmesi ve klinik karar verme. İçinde:Sağlığın değerlendirilmesi. Ed. Eti Aslan F. Akademisyen Tıp Kitabevi, Ankara, 2017,s:687-736.
39. Pınar R. Oyun aktiviteleri. İçinde demanslı yıllara yaşam katan aktiviteler 2009 209-227
40. Powers WJ, Rabinstein AA, Ackerson T, Adeoye OM, Bambakidis NC, Becker K, et al. American Heart Association Stroke Council. 2018 Guidelines for the early management of patients with acute ischemic stroke: a guideline for healthcare professionals from the American Heart Association/American Stroke Association. Stroke. 2018;49:e46– e99. doi: 10.1161/STR.0000000000000158.
41. Sezer A, Demirbaş H, Kadioğlu H. Evde Bakım Hemşireliği: Mesleki Yetkinlikler ve Eğitim Standartları. F.N. Hem. Derg 2015; 23(2): 160-165.
42. Togay-İşıkay C. Akut inmeye yaklaşım. Yoğun Bakım Dergisi 2003;3(4):225-35.
43. Topçu S, Bölüktaş RP. İnmeli bireylerde yaşam kalitesi ve sosyal desteğin yaşam kalitesine etkisinin incelenmesi. Yeni Tıp Dergisi 2012;29(3):159-64.
44. Topçu S, Oğuz S. İnme sonrası öz etkililik ve yaşam kalitesi. Journal of Human Sciences 2017; 14(2): 1388-1396.
45. Tuna M, Olgun N. İnmeli Hastalara Bakım Veren Hasta Yakınlarında Görülen Tükenmişlik Durumunda Algılanan Sosyal Desteğin Rolü. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi, 2010:41-52.
46. Tülek Z. Nörolojik Sistem Hastalıkları ve Bakım. İçinde: Durna Z, Ed. İç Hastalıkları Hemşireliği. İstanbul: Akademi Basın ve yayıncılık, 2013;s.273-322.
47. Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Risk Faktörleri Prevalansı 2017 (STEPS). Editörler: Üner S, Balcılar M, Ergüder T. Dünya Sağlık Örgütü Türkiye Ofisi, Ankara, 2018. Erişim tarihi: 21.07.2019 Erişim adresi:

- https://www.who.int/ncds/surveillance/steps/WHO_Turkey_Risk_Factors_A4_TR_19.06.2018.pdf
48. Türkiye İstatistik Kurumu 2018 Yılı Ölüm Nedeni İstatistikleri. TÜİK 2019 erişim tarihi: 21.07.2019 erişim adresi: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30626>
 49. Uzun N, Kutluk K, Balkan S. Türk Beyin ve Damar Hastalıkları Derneği İnme Tanı ve Tedavi Kılavuzu 2015 [document on the Internet]. [accessed 23May 2016]. Available from: <http://www.bdhd.org.tr/wp-content/uploads/2016/04/İnme-Tanı-ve-Tedavi-Kılavuzu.pdf>
 50. Vural H, Çiyiltepe M, Aslan F. Disfajili Hastanın Beslenmesi ve Hemşirelik Bakımı. Türkiye Klinikleri J E.N.T.. 2004;4(3):202-10.
 51. Westergren A. Detection of eating difficulties after stroke: A systematic review. International Nursing Review 2006;53:143-9.
 52. Winstein CJ, Stein J, Arena R, Bates B, Cherney LR, Cramer SC, et al. Guidelines for adult stroke rehabilitation and recovery: a guideline for healthcare professionals from the American Heart Association/American Stroke Association. Stroke. 2016;47:XXX-XXX. DOI: 10.1161/STR.0000000000000098.
 53. Yoneyama T, Yoshida M, Ohru T, Mukaiyama H, Okamoto H, Hoshiba K, Ihara S, Yanagisawa S, Ariumi S, Morita T, Mizuno Y, Ohsawa T, Akagawa Y, Hashimoto K, Sasaki H, et al. Oral Care Reduces Pneumonia in Older Patients in Nursing Homes. J Am Geriatr Soc 2002;50:430-433.